

Projektā „INTERFRAME- LV” izdota grāmata par pētījumu "A study on consumer behaviour in the food market Eastern European countries case", kuras autori ir Joanna Szwacka-Mokrzycka, Baiba Rivža, Marzena Lemanowicz, Evija Uļjanova. Grāmatu izdevusi Varšavas Dzīvības zinātņu universitāte (*Warsaw University of Life Sciences*) 2021. gadā.

Pētījumam par patērētāju uzvedību Austrumeiropas valstu tirgū ir gan teorētisks, gan empīrisks raksturs. Tā mērķis ir iepazīstināt ar būtiskām problēmām, kas skar patērētāju uzvedības modeļus Austrumeiropas valstu mainīgajā globālajā tirgū. Pētījums attiecas uz daudziem aspektiem un ietver sevī pamatjēdzienus par patērētāju uzvedību un to noteicošajiem faktoriem, mūsdienu patērētāju pārtikas patēriņa tendencēm un izmaiņām, kā arī uztura vajadzību apmierināšanas līmeni Polijā 21. gadsimta pirmajā un otrajā desmitgadē. Kā arī, pētījums aptver aspektus, kas saistīti ar patērētāju uzvedības izmaiņu tendencēm izvēlētajās Austrumeiropas valstīs: Latvijā un Lietuvā.

Monogrāfija sastāv no četrām nodaļām. Pirmajā nodaļā ir aplūkota patērētāju uzvedība un mūsdienu tendences pārtikas tirgū. Tajā ir ietverts plašs ar aplūkojamo tēmu saistīts literatūras pārskats. Tas īpaši pievēršas patērētāju uzvedībai ekonomikas teorijā, kā arī šīs uzvedības noteicošajiem faktoriem un pārtikas patēriņa tendencēm. Otrā nodaļa, kuras nosaukums ir “Pārtikas patēriņa izmaiņas un uztura vajadzību apmierināšanas līmenis” sastāv no divām daļām: “Ekonomiskais fons Austrumeiropas valstīs” un “Uztura vajadzību apmierināšanas līmenis Polijā 2003.–2019. Šajā nodaļā pētnieciskās intereses galvenokārt tika vērstas uz pārtikas patērētāju uzvedības modeļu izmaiņu virzienu noteikšanu 21. gadsimta pirmajā un otrajā desmitgadē. Patēriņa izpētē tika pielietota starpdisciplināra pieeja, kas izrietēja no nepieciešamības ne tikai meklēt kopsaucēju patēriņa mehānisma interpretācijā, bet arī izstrādāt šai studiju jomai atbilstošus instrumentus. Starpdisciplinārā pieeja pārtikas patēriņam radīja stabilu pamatu tās attīstības paradigmu formulēšanai. Tika prezentēta arī metodoloģiskā un empīriskā pieeja uztura vajadzību apmierināšanas līmeņa novērtēšanai Polijā 2003.–2019.gadam. Trešajai nodaļai ir empīrisks raksturs, un tajā ir izklāstīti Polijas patērētāju vidū veikto pētījumu rezultāti. Šo pētījumu mērķis bija iepazīt Polijas patērētāju iepirkšanās paradumus pārtikas tirgū un identificēt faktoros, kas nosaka šo uzvedību.

Pēdējā nodaļa ar nosaukumu “Patērētāju uzvedības izmaiņu tendences iekšzemes pārtikas tirgū: cēloņi un sekas – Latvijas un Lietuvas gadījums” ietver teorētiskas un empīriskas izmaiņas patērētāju uzvedībā attiecībā uz pārtiku un paradumiem, patēriņu un tā vietu pārtikas produktu sistēmā, cilvēciskās vērtības, perspektīvas nacionālā pārtikas tirgus daudzveidības saglabāšanai klimata pārmaiņu apstākļos, Eiropas Zaļā kursa vai politikas tendences Eiropas Savienībā attiecībā uz mājas apstākļos ražoto pārtiku.

Šajā monogrāfijā tika izmantots plašs informācijas klāsts un daudzpusīga metodoloģija, jo tiek skartas daudzas īpašības. Monogrāfijā izklāstīto priekšmetu sarežģītība un daudzdimensionalitāte radīja nepieciešamību izmantot ļoti

daudzveidīgu un visaptverošu metodoloģiju, kuras pamatā ir plašs informācijas apjoms.

Grāmata ir balstīta uz primārajiem un sekundārajiem datiem, apkopota plaša informācija. Tā balstās uz literāro pārskatu sniegtajām galveno jēdzienu definīciju pamata pieejām. Grāmatas empīriskā daļa, kas balstīta uz sekundāriem datiem, balstās uz 2020. gada EU-SILC apsekojuma datu ziņojumu, Eurostat, Polijas Centrālās statistikas pārvaldes, Latvijas Centrālās statistikas pārvaldes un citu iestāžu publicētajiem datiem. Grāmatas empīriskā daļa, kas balstīta uz primārajiem datiem, balstās uz Polijā, Latvijā un Lietuvā veikto patērētāju pētījumu rezultātiem. Diagnoze patēriņa jomā tika veikta, pamatojoties uz ekonometriskiem rezultātiem. Ekonometriskās analīzes metodes tika izmantotas, lai pētītu pārtikas patēriņa struktūras transformāciju ātrumu.

Pētījumam tika izvēlēts laika posms no 2003. līdz 2019. gadam. Polijas Centrālās statistikas biroja (GUS) pētījumi par mājsaimniecību budžetiem, kas veikti 2003.–2019. gadā, kalpoja par informācijas avotu ekonometriskās un paneļanalīzes veikšanai. Veiktais pētījums liecina, ka mūsdienās paneļa regresijas modeļi, pamatojoties uz paneļu datiem, kas iegūti no GUS, ir arvien plašāku pielietojumu ar patēriņu saistītajos pētījumos.

Ceturtajā nodaļā izklāstīto pētījumu atbalstīja Latvijas Nacionālā pētījumu programma “Latviskais mantojums un nākotnes izaicinājumi valsts ilgtspējai”, projekts “Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā (INTERFRAME-LV),” VPP-IZM-2018/1-0005.

Grāmata ir rakstīta ekonomikas un vadības studiju kursu studentiem, kā arī vadītājiem, kas ikdienā nodarbojas ar patērētāju uzvedības analīzi, gan vietējā, gan ārvalstu pārtikas tirgos.

Grāmatas elektroniskā versija ir pieejama šeit

https://www.ieif.sggw.pl/wp-content/uploads/2021/12/Szwacka_Rivza_Lemanowicz_Uljanova.pdf